

دکتر سعیده لطفیان*

پیامدهای امنیتی فساد اقتصادی - سیاسی در کشورهای در حال توسعه**

چکیده:

فساد اقتصادی و سیاسی فزاینده در بسیاری از کشورها با شرایط اقتصادی، اجتماعی و ایدئولوژیک متفاوت مشاهده می‌شود. در نتیجه، جلوگیری از این پدیده به یکی از اصلی‌ترین نگرانی‌های جامعه بین‌الملل تبدیل شده است. با درک حلق و پیامدهای فساد می‌توانیم برنامه‌های ضد فساد مؤثری برای رویارویی با یکی از عوامل مهم توسعه نیافتگی اقتصادی و سیاسی طرح‌ریزی کنیم. سازمان‌های جهانی پدیده فساد مالی و سیاسی را به‌عنوان یکی از مهم‌ترین نگرانی‌های مدیریت دولتی و مانعی بزرگ برای توسعه پایدار شناسایی کرده‌اند. در تمام جوامع چه دموکراتیک، چه اقتدارگرا نوعی فساد مشاهده شده است، اما پدیداری فساد سیستماتیک نشان‌دهنده این واقعیت است که منابع تخصیصی برای مصارف عمومی به‌طور مؤثر مدیریت نشده، و به مصارف شخصی یا گروهی مفسدین و خلائکاران جامعه می‌رسد. از جمله هزینه‌های فساد اقتصادی و سیاسی می‌توانیم به افزایش شکاف بین طبقات اجتماعی، افزایش بی‌اعتمادی مردم نسبت به دولت و به یکدیگر اشاره کنیم. این پندار در مردم تقویت می‌شود که مقامات دولتی و نخبگان اقتصادی منابع ملی را به یغما برده و حیث و میل می‌کنند. این دیدگاه منفی نسبت به دولت می‌تواند به بحران‌های سیاسی با پیامدهای جدی امنیتی در سطح ملی و حتی در سطوح بالاتر منطقه‌ای و بین‌المللی منتهی شود. بدون برنامه‌ریزی برای مبارزه جدی و مستمر با فساد نباید آمیدی به موفقیت برنامه‌های توسعه داشت.

واژگان کلیدی:

فساد اقتصادی، فساد سیاسی، امنیت، کشورهای در حال توسعه، دولت خوب.

* دانشیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران

از این نویسنده تاکنون مقالات زیر در مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی منتشر شده است:
«شاخص‌های توسعه: برآوردهایی برای خاورمیانه»، سال ۷۲، شماره ۲۹، «جایگاه کشورهای کوچک و سرزمین‌های وابسته در سیستم بین‌المللی: دهه ۱۹۹۰»، سال ۷۳، شماره ۳۱، «صنایع نظامی در جهان سوم»، سال ۷۴، شماره ۳۴، «نظریه‌های مختلف تداول تسلیحات اتمی: بازدارندگی، باج‌گیری هسته‌ای و جنگ اتمی»، سال ۷۶، شماره ۳۶، «جهان‌شمولی برآمده از جزءها: دیدگاه‌های اسلامی نسبت به انسان و اعلامیه حقوق بشر سازمان ملل متحد»، سال ۷۶، شماره ۳۷، «گزارش کنفرانس بین‌المللی علوم و امور بین‌الملل»، سال ۷۷، شماره ۴۱، «آینده شهرهای اتمی و طرح بازسازی نظامی روسیه»، سال ۷۸، شماره ۴۶، «گزارش کنفرانس پاگواش»، سال ۷۹، شماره ۵۰.

** این پژوهش با استفاده از اعتبارات معاونت پژوهشی دانشگاه تهران به انجام رسیده است.

مقدمه

هدف از انجام این پژوهش بررسی هزینه‌های امنیتی فساد اقتصادی و سیاسی در کشورهای در حال توسعه و ارائه راهکارهای مناسب برای مقابله با این پدیده رو به رشد در جهان می‌باشد. فرضیه اصلی پژوهش این است که «هرچه بر میزان فساد اقتصادی و سیاسی در جوامع در حال توسعه افزوده می‌شود، امنیت ملی و بین‌المللی بیشتر در معرض تهدید قرار می‌گیرد». کارشناسان و پژوهشگران بسیاری در سال‌های اخیر در مورد پیامدهای امنیتی فساد اقتصادی و سیاسی از جمله رانت‌خواری، رشوه‌دهی، دزدی، پول‌شویی، سوء استفاده مالی از اموال دولتی، و سایر فعالیت‌های زیان‌بار هشدار داده‌اند. (Heidenheimer, Johnson and Levine, 1989; Krueger, 1974; Levi, 2002; Ouma, 1991) گرچه در گذشته رهبران سیاسی برخی از کشورهای در حال توسعه (مانند فردیناند مارکوس در فیلیپین و ژنرال موبوتو در زئیر) منابع هنگفتی از ثروت‌ها و دارایی‌های ملت خود را به هدر دادند، اما مشکل فساد اقتصادی و سیاسی یک مسئله درجه دوم به‌شمار می‌آمد. جای شگفتی است که برخی از پژوهشگران معتبر مانند هانتینگتون (Huntington, 1968) در ۱۹۶۸ و لف (Lef, 1964) در ۱۹۶۴ حتی ادعا می‌کردند که فساد می‌تواند باعث بهبود سطح رفاهی مردم شود. دستاوردهای پژوهش‌های اخیر در زمینه توسعه حاکی از این واقعیت است که فساد اقتصادی و سیاسی از بزرگترین موانع توسعه پایدار در کشورهای در حال توسعه می‌باشد. (Azfar, Young and Swamy, 2001, p. 43)

در اوایل دهه ۱۹۹۰ میلادی، در محافل علمی و بین‌المللی به ویژه در نهادهای غربی فعال در زمینه‌های مرتبط با توسعه جهانی مستقر در واشنگتن اتفاق نظری در مورد مناسب‌ترین سیاست‌های اقتصادی برای پیشبرد اهداف توسعه اقتصادی به‌وجود آمد. این سیاست‌ها شامل تشویق تجارت بین‌المللی، خصوصی‌سازی کارخانه‌ها، صنایع و شرکت‌های دولتی و سرمایه‌گذاری در بخش‌های عمومی مانند آموزش و پرورش می‌شد. در اواسط دهه ۱۹۹۰، آشکار شد که بسیاری از کشورهای در حال توسعه و یا در حال گذار^(۱) که این سیاست‌ها را اتخاذ کرده بودند، برخلاف انتظار رشد سریعی نداشتند. در واقع، درآمدهای ملی آنها کاهش

چشمگیری هم نشان می‌داد. بسیاری از کارشناسان توسعه بیان داشتند که علت اصلی شکست برنامه‌های اصلاحات مانند خصوصی‌سازی را باید در فساد گسترده در این کشورها جستجو کرد. حتی در مواردی، مبالغ زیادی از کمک‌های غرب به کشورهای کم درآمد از سوی سیاستمداران و گروه‌های آلوده به فساد مالی و اخلاقی به صورت غیرقانونی برداشت شده بود. در پی بحران مالی در آسیای شرقی، نگرانی نهادهای بین‌المللی از آثار زیانبار فساد در کشورهای در حال توسعه تشدید شد، زیرا روابط نزدیک بین بانک‌ها، شرکت‌ها و دولت در برخی از کشورهای درگیر در این بحران عاملی مهم در ایجاد مشکل سوءمدیریت مالی تصور می‌شد. (Lanyi and Lee, 1999) تحلیل پیامدهای فساد و جستجو برای یافتن بهترین راه جهت مبارزه با این پدیده منفی اهمیت بیشتری پیدا کرد.

تعریف فساد و انواع آن

آیا همیشه می‌توانیم نهادها و افراد فاسد را شناسایی کنیم؟ آیا موارد فساد مشخص هستند؟ آیا تعریف واحدی از فساد وجود دارد؟ کلیت‌گارد تعریف زیر را از مفهوم «فساد» ارائه می‌کند: یک مأمور فاسد، به دلیل منافع شخصی از وظایف رسمی مقام دولتی خود تخلف می‌کند و یا با زیر پا گذاشتن مقررات در صدد سودجویی برمی‌آید. (Klitgaard, 1988)

فساد به فعالیت‌ها و اقدامات زیر اطلاق می‌شود: رشوه، تقلب، پرداخت‌های غیرقانونی، خرید آرا، کمک غیرقانونی به تبلیغات نامزدهای انتخاباتی، سوءاستفاده از قدرت و عهدشکنی، اختلاس، حیف و میل وجوه دولتی، تضاد منافع. قوانین جزایی بیشتر کشورها به جرم رشوه‌خواری مقامات و مأموران دولتی اشاره دارد. و در برخی از آنها، هر دو فرد رشوه دهنده و رشوه‌گیرنده مقصر قلمداد می‌شوند. تقلب^(۱) شامل ارائه کار با کیفیتی پایین‌تر از آن چه در قرارداد مورد توافق طرفین قرار گرفته، دریافت پول به ازای کالا و خدماتی که تحویل داده نشده، تغییر غیرمجاز در زمان تکمیل پروژه و نظایر آن می‌شود. پرداخت‌های غیرقانونی شامل دادن پول یا هدایا به مأمور دولتی برای انجام سریع‌تر کاری که وظیفه انجامش را داشته و برای آن

حقوق دریافت می‌کند و پرداخت وجوه و هدایا به سیاستمداران عضو کمیته‌ها یا پارلمان‌ها برای تغییر آراء آنها می‌باشند. در دنیای پرتلاطم و تنش آفرین امروزه، فرصت‌ها و انگیزه‌های جدیدی برای فعالیت‌های غیرقانونی و غیراخلاقی به وجود آمده است. حتی در بازی‌های جهانی ورزش المپیک نیز فساد رخنه کرده است. (Timeline, 1999, Maennig, 2002) بنا بر گزارش سازمان ملل، ریشه‌های ساختاری فساد را می‌توان در چهار گروه به هم مرتبط طبقه‌بندی کرد:

۱- وجود موقعیت‌های انحصاری و یا الیگارشی که در آنها شمار کمی از شرکت‌های بین‌المللی کنترل بازارهای جهانی را در اختیار دارند. البته زمانی که یک دولت قدرتمند برای مدتی طولانی قدرت و تصمیم‌گیری‌ها را در انحصار خود قرار می‌دهد، همین موقعیت‌های نامطلوب ایجاد می‌شوند.

۲- تمرکز قدرت بیش از حد در دست افراد یا نهادها می‌تواند وسوسه‌ها و انگیزه‌هایی را برای فعالیت‌های فساد به وجود آورد. هرگاه مکانیزم نظارت ضعیف باشد، فرصت‌های زیادی در اختیار افراد برای سوءاستفاده از موقعیت شغلی قرار می‌گیرد.

۳- نبود شفافیت منجر به کاهش توانایی برای نظارت بر فعالیت‌های افراد صاحب منصب و تصمیم‌گیرنده می‌شود.

۴- عدم توازن‌ها به هر شکل اعم از حقوقی، اداری، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی می‌توانند به ترویج فساد در جامعه بینجامند. عدم توازن‌های حقوقی را می‌توان در رژیم‌های مالیاتی و بانکداری کشورهای مختلف مشاهده کرد. در نتیجه، بسیاری از افراد و شرکت‌ها حتی با نقض قوانین داخلی برای انجام معاملات تجاری به دنبال مطلوب‌ترین قلمرو (مانند مناطق تجارت آزاد یا بازارچه‌های مرزی) می‌گردند. مثال دیگری از دوگانگی در واکنش نسبت به پرداخت رشوه به مأموران خارجی است. در برخی از کشورها، رشوه دادن جرم سنگینی است و در برخی دیگر به عنوان یک هزینه معاف‌شدنی از مالیات بر سود تجارت تصور می‌شود. برای افراد مستعد فساد سهل‌تر است که فعالیت‌های غیراخلاقی خود را به بهانه جرم نبودن توجیه کنند. دوگانگی اداری به پرداخت رشوه برای تسریع امور و ایجاد سیستم‌هایی برای پارتی بازی و آشنا تراشی دامن می‌زند. دوگانگی‌های سیاسی و اقتصادی در بین بسیاری از افراد جامعه ناخشنودی

شدیدی ایجاد کرده و می‌تواند به فرار سرمایه منتهی شود. چنین دوگانگی‌هایی به تقویت و رواج دیدگاه‌های توجیه‌کننده فساد به عنوان عاملی لازم برای اداره اقتصاد محلی و راهی برای توزیع مجدد ثروت ملی می‌انجامد. (United Nations, 1997)

جهانی شدن و فرایند آزادسازی دهه ۱۹۹۰ انواع و شمار این دوگانگی‌ها را افزایش داده است. در نتیجه، پیامدهای امنیتی فساد اقتصادی و سیاسی نیز باید تهدیدکننده‌تر و جدی‌تر تلقی شود. موج خصوصی‌سازی در روسیه و سایر کشورهای مستقل ایجاد شده بر اثر فروپاشی شوروی فرصت‌های زیادی را برای سوءاستفاده و فساد فراهم آورد. پیشرفت‌های تکنولوژیک (مانند دسترسی گسترده‌تر به اینترنت) تماس بین کشورهای مختلف را سهل‌تر و سریع‌تر ساخته، و احتمال تنش و اختلاف بین سنن و شیوه‌های متفاوت زندگی را بیشتر کرده است. با ترویج مردم‌سالاری می‌توان در مبارزه با فساد موفق‌تر بود. (Hill, 2003)

تهدیدهای امنیتی بر اثر فساد در سطح ملی یا بین‌المللی زمانی بیشتر خواهد شد که رابطه نزدیک و مستحکمی بین جرایم سازمان‌یافته و عاملان فساد ایجاد می‌شود. لازمه ادامه فعالیت جرایم سازمان‌یافته، رواج فساد در جوامع است. (Lopez-Montiel, 2000, and Shelley, 2001)

اگر این گروه‌های درگیر در جرایم سازمان‌یافته در جامعه‌ای به قدرت برسند، با فعالیت‌های غیرقانونی خود می‌توانند در نهادهای قانونی (مانند نیروهای انتظامی) نفوذ کرده و مقدمات تضعیف قانون‌مداری و مردم‌سالاری را فراهم کنند. فساد در بین نیروهای انتظامی، از لحاظ امنیتی، شاید از بدترین موارد فساد در جامعه است. بحث داغی در محافل علمی در مورد فساد در بین نیروهای انتظامی و پلیس در جریان است. برخی از کارشناسان استدلال می‌کنند که پلیس نباید هرگز در هیچ شرایطی انعام، هدیه یا رشوه برای انجام وظایفش دریافت کند. برخی دیگر بیان می‌دارند که در شرایطی خاص باید برای ابراز قدردانی از خدمات استثنایی و از خودگذشتگی یک پلیس با دادن هدیه و پاداش به وی موافقت کرد. یکی از متداول‌ترین نوع فساد در بین نیروهای انتظامی دریافت پاداش از افراد یا نهادها برای انجام وظیفه‌ای است که در قبال آن از دولت حقوق دریافت می‌کنند.

اوکراین پس از استقلالش در دسامبر ۱۹۹۱ با مشکلات امنیتی ضعف نیروهای پلیس، فساد

و بی‌برنامگی در نهادهای دولتی مواجه شد. برای حل این مسائل، دولت امریکا اقدام به دادن کمک‌های خارجی در زمینه آموزش پلیس اوکراین و اصلاح نظام قضایی این کشور نمود. (Kenney, 2002) بی‌اعتمادی مردم به نیروهای انتظامی بر تلاش آنها برای مبارزه با جرایم و مجرمان اثر منفی خواهد داشت. (Prenzler and Ronken, 2001; Skogan and Meares, 2004,

p. 66; Tyler, 2004; p. 84; Tiffen, 2004, Weisburd and Eck, 2004, p. 42)

در گزارش اداره کل حسابداری دولت امریکا در ۱۹۹۸ بیان شد که افسران پلیس در موارد بسیاری در حین مأموریت برای مقابله با قاچاق مواد مخدر اقدام به فعالیت‌های غیرقانونی زیر نموده‌اند: جستجو و دستگیری غیر قانونی، دزدیدن پول یا مواد مخدر از قاچاقچیان و دلالان مواد مخدر، فروش مواد مخدر دزدی، پشتیبانی از عملیات قاچاق مواد مخدر، دادن شهادت دروغ در دادگاه، تهیه و ارائه گزارش دروغین. (General Accounting Office, 1998; p. 36; Fuentes and Kelly, 1999) در گزارش‌های برنامه سازمان ملل برای کنترل مواد مخدر بر رابطه بین احتمال فساد در نیروهای پلیس و جرم سازمان یافته قاچاق مواد مخدر تأکید شده است. (UN DCP, 1998, p. 38) فساد اغلب به عنوان ابزاری از سوی گروه‌های مافیایی و تبهکاران درگیر در جرایم سازمان یافته برای رسیدن به اهداف پلید آنان به کار می‌رود. فساد در برخی موارد دارای ابعاد بین‌المللی بوده و نیاز به همکاری‌های جهانی برای مقابله با این پدیده مشاهده می‌شود. سازمان پلیس بین‌المللی (اینترپل) با برنامه‌هایی گسترده برای مبارزه با فساد و جرائم سازمان یافته بسیج شده است. (Interpol, 2005) رابطه‌ای بین فساد و درآمدهای حاصل از قاچاق مواد مخدر وجود دارد. این رابطه برای فعالیت‌های مالی و تجاری کشورها در همه سطوح و برای امنیت ملی کشورهای آلوده به این نوع فساد تهدیدکننده است. ایران از جمله کشورهای قربانی تجارت غیرقانونی بین‌المللی مواد مخدر است زیرا موقعیت جغرافیایی، ایران را در همسایگی مراکز بزرگ تولید و در مسیر بازار فروش این مواد قرار داده است. در ایران، در ۱۹۹۲ حدود ۲۶ درصد از جمعیت زندانیان کشور را قاچاقچیان مواد مخدر تشکیل می‌دادند، و در ۱۹۹۸ این رقم به ۴۲ درصد افزایش یافت. (Raisdana, 2002, p. 157)

قاچاق کالا در ایران، یکی از مشکل‌آفرین‌ترین فعالیت‌های غیرقانونی است که به گسترش

پدیده فساد اداری و اقتصادی منجر شده است. ورود و خروج غیرقانونی و بدون مجوز کالاها را از مرزهای یک کشور قاچاق کالا می‌نامند. رییس «سازمان گسترش و نوسازی صنایع» در مورد این نوع قاچاق در ایران اظهار داشت: «ورود محصول و کالا با کانتینر در خیابان‌های اصلی شهر نمی‌تواند قاچاق باشد». (فرزانه، ۱۳۸۰) و از قاچاق را می‌توان در مورد فعالیت‌های مسئولانی نیز به کار برد که به رانت خواری مشغول بوده و به نوعی مجوز ورود هزاران دستگاه برقی و صوتی خارجی شرکت‌های چندملیتی مانند سونی، پاناسونیک، محصولات بهداشتی و سایر محصولات مصرفی مانند سیگار و پارچه را صادر می‌کنند. بسیاری از شرکت‌ها دارای نمایندگان مجاز در ایران نبوده و نمایندگان زیرزمینی (نهانی) دارند. به تازگی، سخنگوی ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی از بررسی بیش از ۷۰ هزار پرونده قاچاق کالا به ارزش بیش از ۲ تریلیون و ۶۲۵ میلیارد ریال گزارشی ارائه داد. ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز، گمرک، سازمان بازرسی کل کشور، وزارت دارایی و وزارت بازرگانی همراه با وزارت اطلاعات و نهادهای انتظامی کشور برای کشف فساد اقتصادی و برای مبارزه با قاچاق کالا، سوءاستفاده مالی و فرار سرمایه بسیج شده‌اند.^(۱) از هزینه‌های اقتصادی و سیاسی قاچاق کالا به موارد زیر اشاره شده است:

- ۱- عدم پرداخت حقوق و عوارض دولتی که کاهش درآمد ملی را به بار می‌آورد،
- ۲- سودآوری زیاد قاچاق به فساد مالی و اخلاقی منجر می‌شود،
- ۳- صنایع داخلی قادر به رقابت با کالاهای قاچاق نبوده و به تدریج تا مرز ورشکستگی پیش می‌روند. ادامه این روند به وابستگی شدید کشور به صادرات کالاهای خارجی منتهی می‌شود،
- ۴- افزایش فساد اداری بر اثر

۱- برنامه‌های زیر از سوی وزارت اطلاعات برای مبارزه با فرار سرمایه از ایران مطرح شده است: «۱- انتقال دفاتر نمایندگی شرکت‌های دولتی و نهادهای ایرانی فعال در امارات به مناطق آزاد ایران، ۲- محدودیت برای اقامت و تردد مدیران نهادهای دولتی به امارات، ایجاد تأسیسات سوخت‌رسانی دریایی در قشم برای کشتی‌های ایرانی، نظارت مستقیم بر صادرات مجدد کالا به ایران، محدودیت فعالیت تبلیغاتی شرکت‌های اماراتی در رسانه‌های ملی.» برای توضیحاتی بیشتر در مورد گزارش ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی و نیروی انتظامی از پرونده‌های قاچاق، زمین‌خواری، سوءاستفاده مالی، و فرار سرمایه، و نیز راه‌های پیشنهادی برای مقابله با قاچاق کالا مانند استفاده از افراد خوش سابقه در مراکز حساس، توقف پروازهای اختصاصی، بازرسی اسکله‌های غیرمجاز، برچیدن بازارچه‌های غرب کشور، بنگرید به: «کارنامه ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی»، دنیای اقتصاد، شنبه ۲۳ مهر ۱۳۸۴، ص ۲.

رشوه‌خواری و به‌ویژه فساد در نهادهای مرزی» (فرزانه، ۱۳۸۰)

اندازه‌گیری فساد

چگونه می‌توان میزان فساد در یک کشور را اندازه‌گیری کرد؟ برای آزمون این فرضیه که فساد بر معاملات تجاری اثر منفی دارد، بانک جهانی در «گزارش توسعه جهانی» سال ۱۹۹۷ خود اقدام به انجام یک پژوهش پیمایشی از ۳۷۰۰ شرکت در ۶۹ کشور نمود. با تحلیل این آمار بانک جهانی، چند پژوهشگر به این نتیجه رسیدند که هرچه فساد پیش‌بینی نشدنی‌تر باشد، نرخ سرمایه‌گذاری کمتر است. (Campos, 1999) مؤسسه خدمات ریسک سیاسی در راهنمای بین‌المللی ریسک کشورها (Habib and Zurawicki, 2005) بر مبنای ۲۴ زمینه ریسک اقتصادی، مالی و سیاسی که یکی از آنها فساد بود، به رتبه‌بندی مقایسه‌ای کشورها پرداخت. با استفاده از این آمار، دو پژوهشگر دیگر اقدام به ایجاد یک شاخص ترکیبی با عنوان «کیفیت نهادی» متشکل از شاخص‌های مربوط به قانون مداری، فساد، دیوانسالاری، خطر مصادره سرمایه‌های خارجی و خطر لغو قراردادها از سوی دولت نمودند. دستاورد این پژوهش نشان داد که رابطه‌ای مثبت و قوی بین رشد درآمد ملی و کیفیت نهادی وجود دارد. (Knack and Keefer, 1995) شاخص‌های به‌کار رفته در سنجش سطح فساد در یک کشور بر مبنای پندارهای ناظران و دست‌اندرکاران و حتی مفسدین استوار است. بنابراین این شاخص‌ها ذهنی بوده و دو پژوهشگر احتمال دارد با استفاده از آنان به نتایج مختلفی برسند. (Razafindrakoto and Roubaud, 2005) از سوی دیگر، اگر شاخص فساد به‌کار گرفته شده از سوی نهادها و مؤسسات مختلف به نتایج مشابه و یکسانی منتهی شود، اعتبار آن شاخص بیشتر خواهد شد. (Knack, Kuglar and Manning, 2003) شاخص پنداری فساد مؤسسه شفافیت بین‌المللی با استفاده از نظرسنجی‌های متعددی محاسبه می‌شود و در مقایسه با بسیاری از شاخص‌های فساد از اعتبار بیشتری برخوردار است. (Soarea, 2005) در سال ۲۰۰۵، برای تعیین سطح فساد از دست کم سه مطالعه پیمایشی برای هر یک از کشورهای استفاده شد. در ضمیمه یک، جدول رتبه‌بندی جهانی اکثر کشورهای جهان بر اساس این شاخص گزارش شده است. در ستون اول این جدول، رتبه هر کشور در مقایسه با سایر

کشورهای جهان؛ و در ستون دوم تعداد مطالعات پیمایشی انجام شده برای نظرسنجی از تجار، کارشناسان و سایر صاحب نظران در مورد میزان فساد در هر کشور مشخص شده است. تنها چهل کشور رتبه بین ۹/۷ (فنلاند) و ۵/۱ (مالزی) را دارا هستند. ۸۰ درصد بقیه کشورها دارای رتبه کمتر از ۵/۱ می باشند. نکته قابل تأمل این است که میزان فساد تنها به سطح توسعه بستگی ندارد زیرا برخی از کشورهای پیشرفته تر مانند روسیه (با رتبه ۲/۴) و ایتالیا (با رتبه ۵/۰) در زمره کشورهای با میزان زیاد فساد قرار دارند. در حالی که کشورهای در حال توسعه مانند امارات متحده عربی و عمان با رتبه های به ترتیب ۶/۲ و ۶/۳ با فساد کمتری روبه رو هستند. شاخص فساد در شیلی و ژاپن برابر با ۷/۳ بوده است. چه عوامل دیگری در گسترش فساد تأثیر داشته اند؟

نقش عوامل خارجی در ترویج فساد

سرمایه گذاری های خارجی فزاینده هنگامی در فقیرترین ممالک دیده می شود و این سرمایه گذاری ها احتمال دارد که درآمد و تولید ملی را نیز افزایش دهند، اما به ندرت برای مردم عادی مفید بوده اند. نظریه «از بالا به پایین رخنه کردن» در مورد جهان سوم صادق نیست. تنها طبقه کوچک مرفه در ملت دریافت کننده سرمایه های خارجی، یعنی افرادی که به طور مستقیم از قراردادهای پرسود، رشوه ها و حق العمل ها بهره می برند، از سرمایه گذاری های خارجی استقبال می کنند. سرمایه گذاری ها به سادگی وارد نظام اقتصادی یک کشور در حال توسعه نمی شوند، بلکه در یک سری فعالیت های ویژه متمرکز می شوند که برای سرمایه گذاران خارجی و آنهایی که در خدمت منافع سرمایه گذاران هستند، مانند حکام خودکامه و نمایندگان فاسد آنها، سودمند هستند. بخش عمده مردم خارج از این ترتیبات قرار دارند و حتی بر اثر این سرمایه گذاری های بی رویه متضرر می شوند. (بارنسی، ۱۳۸۵)

اگر سرمایه گذاری های مالی به منظور نه فقط سودرسانی به سرمایه گذار بلکه برای پیشرفت کشورهای فقیر بودند، پس چرا مردم جهان سوم فقیرتر می شوند و چرا ممالک آنها همواره عمیق تر در بدهی فرو می روند؟ برخی از پژوهشگران به این نتیجه رسیده اند که رابطه ای منفی بین وجود یک بخش فعال و بزرگ منابع طبیعی و سطح دموکراسی وجود دارد. کشف و

بهره‌برداری از منابع طبیعی غنی کشورهای آفریقایی مانند الجزایر، نیجریه، گابون، و زئیر باعث رشد اقتصادی بیشتر آنها نشده و اکثر این کشورها به وسیله دولت‌های اقتدارگرا اداره می‌شوند و با مردم‌سالاری فاصله زیادی دارند. برعکس، گذار به دموکراسی برای کشورهایی که دارای منابع طبیعی کمی بوده‌اند مانند بنین، مالی، سنگال و ماداگاسکار موفق‌تر بوده است. (Jensen and Wantchekon, 2004) شاید یکی از علل این امر کم‌اهمیت بودن این جوامع برای سوداگران خارجی بوده است. سرمایه‌گذاری خصوصی خارجی کشورهای جهان سوم را توسعه نمی‌دهد، بلکه آنها را مبتلا به سوء توسعه می‌کند. در سال ۱۹۸۲، یک کمیته ویژه سازمان ملل متحد دریافت که یک کشور میزبان احتمال دارد که به نرخ‌های رشد بالایی برسد، ولی توزیع درآمدش بهبود نیابد و حتی رو به زوال بگذارد. درآمد بالا نصیب نخبگان داخلی که با منافع خارجی مشارکت دارند می‌شود، در حالی که نیازهای اساسی مردم (مانند غذا، بهداشت، آموزش و پرورش، مسکن) تأمین نشده باقی می‌مانند. (New Leader, 1385)

مجله فورچون با افتخار در مورد توسعه آمازون به عموم اعلام کرد: «دادوستد بزرگ در حال حرکت به سوی سرزمین‌های عقب مانده می‌باشد. همراه با سرمایه‌گذاران خارجی، طبقات ثروتمند در کشورهای فقیر تأثیری منفی بر اقتصاد کشورهای خویش می‌گذارند، آنان پولی را که از نیروی کار مردم دیگر (یا از بازارهای رشوه‌ها و دزدی‌ها) گردآوری کرده‌اند، صرف خرید کالاهای مجلل وارداتی به عوض محصولات ساخته شده محلی می‌کنند و یا این پول را صرف خرید املاک می‌کنند و یا در حساب‌های بانک‌های خارجی می‌ریزند. به جای سرمایه‌گذاری در توسعه داخلی مشاغل و کالاهایی برای مصرف نخبگان جامعه فراهم می‌شود. هنگامی که رئیس‌جمهور پیشین فیلیپین، (با کمک همسرش)، صدها میلیون دلار در بانک‌های سوئیس، به صورت جواهرات و املاک (متعدد در ناحیه) مانهاتن (در شهر نیویورک) به طور مخفیانه ذخیره کرد، وی دست به اقداماتی می‌زد که نه تنها به توسعه اقتصاد فیلیپین کمک نمی‌کرد، بلکه از آن جلوگیری هم می‌کرد. کل ثروتی که گردآوری کرد (بخش اعظم آن از خزانه‌های کشور برداشته شده بود) بین ۶ تا ۱۰ میلیارد دلار تخمین زده شده است. بیشتر این ثروت از فیلیپین خارج شد. در ملت‌های سوء توسعه یافته، توزیع درآمد بسیار نابرابر به معنی این است که اماکن مجلل

در عوض خانه‌های مناسب و قابل سکونت برای خانواده‌های کم‌درآمد، درمانگاه‌های جراحی پلاستیک به جای بیمارستان‌ها برای فقرا، ساختمان‌های اداری تهویه‌دار به جای پروژه‌های پاک‌سازی آب در دهکده‌ها، اتومبیل‌های گران‌قیمت در عوض اتوبوس‌ها و ترن‌ها، باشگاه‌های تفریحی شیک به جای مدارس، کارخانه‌های کوکاکولا در عوض کارخانه‌های فرآورده‌های لبنیاتی ساخته خواهند شد. سال‌هاست که اختلاف بین فقرا و اغنیا نه تنها بین کشورها بلکه در درون آنها در حال گسترش است. سرمایه‌گذاری خارجی خصوصی کمک ناچیزی به رفع مشکل «عقب افتادگی» کرده است و اقدامات بسیاری برای ایجاد «عقب‌افتادگی» به عمل آورده است. پیامدهای کمک‌های خارجی و بدهی‌های خارجی چیست؟ این پول‌ها به طور فرضی نه برای سودجویی بلکه برای کمک به ملت دریافت‌کننده سرمایه‌گذاری شده‌اند تا کشاورزی، فن‌آوری، جاده‌ها و بنادرش را توسعه دهد. اما اگر اقتصاد آن کشور در دست یک طبقه مرفه کوچک و گروهی از شرکت‌های چندملیتی قرار دارد، پس همانند سرمایه‌گذاری خصوصی، «کمک‌ها» نیز احتمال دارد در راه‌هایی که به نخبگان اقتصادی حاکم خدمت می‌کنند به مورد اجرا گذاشته شوند. بیشتر کمک‌های خارجی به جهان سوم به کمک رساندن به اغنیا و به ضرر فقرا منتهی می‌شوند. جاده‌های جدیدی که معمولاً ساخته می‌شوند از کشتزارهای بزرگ، معادن، نواحی نفت‌خیز، و پالایشگاه‌ها و به طور مستقیم به بنادر جهت پشتیبانی از صنایع استخراجی کشیده می‌شوند. (Broad and Cavanaugh, 1987)

برنامه‌های کمک‌رسانی آغاز شده از سوی بانک جهانی و نهاد وابسته به آن، مؤسسه بین‌المللی توسعه (آی.دی.ا) هنوز نتوانسته به حل مشکل فقر جهانی کمک چندانی نماید؛ و در برخی موارد به افزایش فساد نیز منجر شده است. به طور رسمی وابسته به سازمان ملل متحد، اما به طور مستقل فعال و زیر سلطه دولت‌های کمک‌دهنده‌ای مثل آمریکا، بانک جهانی و ام‌هایی به مبالغ نسبتاً کم بر اساس پروژه‌های تدریجی به کشورهایی که با مشکلات بزرگ فقر روبه‌رو هستند، ارائه می‌دهد. بیش از یک سوم از وام‌های بانک جهانی جهت انرژی، ترابری، مخابرات و پروژه‌های مشابه دیگری که کمتر برای فقرا سودی در بردارند، به مصرف می‌رسد. وجوهی که به منظور کمک به تولیدکنندگان خرد اختصاص می‌یابند، به ندرت سودی به طبقه فقیر می‌رسانند.

به طور مثال، در بنگلادش پروژه ۱۲ میلیون دلاری بانک جهانی، برای کار گذاشتن ۳۰۰۰ (تلمبه چاه) برای آبیاری به منظور کمک به روستائیان نواحی خشک و بایر، در اصل به مزارع کشاورزی تجاری بزرگ فایده رسانید. مالکین عمده زمین همان نخبگان سیاسی بودند که تعاونی‌هایی را که تلمبه‌های چاه را دریافت کردند، در اختیار داشتند. (Lenoux, 1984)

کمک آمریکا به منظور یاری رسانیدن به ساختارهای اجتماعی ممالک کمک‌گیرنده نیست بلکه برای پشتیبانی از روابط طبقاتی موجود است، تا آنچه که رهبرانش «ثبات» می‌نامند، ایجاد کنند. آن زمان که اصلاحات واقعی به مورد اجرا در می‌آیند و آن زمان که اصلاح طلبان توزیع قدرت طبقاتی و ثروت را متعادل می‌کنند، کمک خارجی قطع می‌گردد. بنابراین در ۱۹۷۰، هنگامی که دولت برگزیده شده مردمی شیلی با ریاست جمهوری سالوادور آلنده، اصلاحات اجتماعی و اقتصادی را آغاز نمود، تمام کمک‌های آمریکا پایان یافت، به جز کمک نظامی به ارتش شیلی که افزایش یافت. کندی رییس جمهور دهه ۱۹۶۰ آمریکا اعتراف کرد که «کمک خارجی راهی است که با آن آمریکا از یک جایگاه سلطه و کنترل در هر گوشه‌ای از جهان دفاع می‌کند». (Hayter, 1971) به منظور واجد شرایط شدن برای وام، یک کشور باید با اصلاحات ساختاری صندوق بین‌المللی پول موافقت کند. این شرایط همواره شامل کاهش مصرف داخلی و تولید بیشتر به منظور صادرات و به این ترتیب کسب ارز لازم برای پرداخت بدهی‌ها می‌شود. کشورها مجبور به کم کردن هزینه‌های دولتی لازم برای ارائه خدمات عمومی رایگان یا ارزان مانند خدمات درمانی شده‌اند، در عین حال که امتیازات قانونی و مالیاتی سخاوتمندانه‌ای را به سرمایه‌گذاران خارجی تقدیم کرده‌اند. اگر این وام‌های خارجی فقر و تهیدستی ملت‌های جهان سوم را افزایش داده‌اند، چرا همین ملت‌ها همواره در حال درخواست پول بیشتر و بیشتری هستند؟ در بعضی مواقع هیچ راه دیگری برای تأمین مخارج ندارند. در موارد دیگری، وام گرفتن برای منافع شخصی حکام سودمند است. ملت‌ها قدرت تصمیم‌گیری برای وام گرفتن ندارند، رهبرانشان این تصمیم‌ها را اتخاذ می‌کنند و این رهبران اغلب افراد سیاسی و نظامی بی‌اندازه فاسدی هستند که ثروت‌های شخصی خود را با تهی کردن بخش عمده‌ای از وجوه قرض گرفته شده می‌اندوزند. (Sandholtz and Gray, 2005) این نمونه از بدهی ملی در حال رشد و طبقه

نخبگان خود - غنی‌کن را می‌توان در شیلی زیر حکمرانی پینوشه، نیکاراگوئه در زمان ساموزا، فیلیپین در زمان فردیناند مارکوس، زئیر در دوره موبوتو و اندونزی زیر حکومت سوهارتو مشاهده کرد و به تازگی در کشورهایمانند قزاقستان، اوکراین، ترکمنستان و حتی روسیه شواهدی از افزایش فساد در بین نخبگان سیاسی و اقتصادی (به ویژه در بخش انرژی) و رابطه بین جرایم سازمان‌یافته متحد با رهبران خلافکار دیده می‌شود. پس از دستگیری یک بانکدار امریکایی در رابطه با معاملات مشکوک شرکت بزرگ نفتی اکسان موبیل با قزاقستان آشکار شد که رییس جمهور قزاقستان نور سلطان نظربایف و پسر وی که ریاست یک شرکت بزرگ دولتی نفتی قزاقی را بر عهده داشت از این فرد و شرکت اکسان موبیل رشوه دریافت کرده‌اند. نظربایف بیش از یک میلیارد دلار در حساب‌های شخصی خود در بانک‌های خارجی ثروت اندوخته است. در اوکراین، سوءاستفاده‌های مالی و اختلاس در زمینه نظارت بر سیستم خطوط نفت و گازی که این منابع انرژی روسیه را به اروپا منتقل می‌کند، کشف شده است. نخست‌وزیر پیشین این کشور، پاولو لازارنکو^(۱) که در گذشته نظارت بر این سیستم را بر عهده داشت، در سانفرانسیسکو به جرم پول‌شویی در انتظار روز محاکمه خود به سر می‌برد. در روسیه، خصوصی‌سازی به بی‌قانونی و فساد بیشتر منجر شده است. شرکت‌ها و نهادهای استراتژیک روسی به قیمت‌های پائین به شمار کمی از بازرگانان و سرمایه‌داران نزدیک با مقامات کرملین فروخته شد. افرادی که در مناقصه‌های دولتی پیروز می‌شدند، پیشتر از سوی سیاستمداران ارشد انتخاب شده بودند. (Kupchinsky, 2003)

به‌طور خلاصه، کمک‌های خارجی و وام‌های خارجی احتمال دارد ظاهری بشردوستانه داشته باشند، اما آنها به برابری توزیع درآمد و ثروت نمی‌انجامند. تلاش برای افزایش درآمدهای عموم مردم و برای بهبود شرایط کاری آنها هزینه نیروی کار را بالا می‌برد و تفاوت بابت سود را کاهش می‌دهد. کمک از جانب ملل غنی و وام از طرف بانک‌های ثروتمندان بخشوده نمی‌شوند، به ویژه اگر این وجوه دریافتی به منظور رقابت با منافع مالی کشورهای بخشنده کمک خارجی مورد استفاده قرار گیرند. شیوه هزینه کردن این وجوه دریافتی باعث می‌شود که کمک‌های

خارجی به جای کاهش منجر به تشدید نابرابری‌های اقتصادی گردند. (بارنتی، ۱۳۸۵) به تازگی مواردی از سوءاستفاده‌های مالی در برنامه‌های کمک مشاهده شده است. نگرانی از اختلاس و تقلب در برنامه نفت - برای - غذای سازمان ملل که برای یاری رساندن به مردم عراق در دوران تحریم بین‌المللی علیه رژیم صدام حسین به تصویب رسیده بود، به تحقیقات گسترده منتهی شد و حتی کوفی عنان دبیرکل این سازمان مورد بازپرسی قرار گرفت و تبرئه شد. (Annan, 2005; Tycoon, 2003) حساب‌برسان مالی دولت امریکا نشانه‌هایی از اختلاس مقامات غیرنظامی امریکایی در عراق پیدا کردند زیرا این افراد قادر نبودند که مشخص کنند حدود ۱۰۰ میلیون دلار از بودجه تخصیصی برای بازسازی عراق را چگونه هزینه کرده بودند. توزیع وجوه مالی به برنامه‌های بازسازی عراق از نخستین مسئولیت‌های نیروهای امریکایی در این کشور بود. بازرس ویژه امریکا برای بازسازی عراق^(۱) به موارد مشکوک زیر برخورد کرد: بیش از ۶۰۰ انتقال مالی نادرست به ارزش ۲۳ میلیون دلار، ۲۰ پرداخت به یک مقاطعه کار برای انجام یک کار، ۱۰ پرداخت به ارزش ۳۰۰ هزار دلار برای قراردادی فسخ شده، دو کارپرداز امریکایی بدون اجازه با ۷۰۰ هزار دلار عراق را ترک کرده بودند. (Leenders and Alexander, 2005; \$ 100 Gap, 2005)

آژانس توسعه بین‌المللی امریکا برای رفع مشکل فساد تغییراتی در برنامه‌های کمک خارجی خود به وجود آورده است. (USAID, 2005) بانک جهانی مهم‌ترین عوامل موفقیت برنامه‌های فقرزدایی را حکومت‌مداری خوب^(۲) و مقابله با فساد معرفی کرده و برنامه‌های اهدای کمک‌های مالی و وام‌های خود را بر فعالیت‌های دولتی برای مبارزه با فساد هماهنگ کرده است. «مؤسسه بانک جهانی»^(۳) با همکاری سایر واحدهای اداری و اجرایی بانک جهانی با تأکید بر اهداف بهبود دیوان‌سالاری، حکومت‌مداری خوب و نظارت بر فساد در کشورهای عضو به ویژه ملت‌های کم‌درآمد تلاش‌های جدی آغاز کرده و شاخص‌های مهمی را برای سنجش «حکومت خوب» ارائه نموده است. (Kaufman, Kraay, and Mastruzzi, 2005) در ژوئن ۲۰۰۵، چهارمین گردهمایی جهانی برای مبارزه با فساد با عنوان «از حرف تا عمل» برای بحث پیرامون اقدامات

1- US Special Inspector General for Iraqi Reconstruction (SIGRI).

2- Good Governance.

3- The World Bank Institute

مؤثر و عملی لازم برای جلوگیری و مقابله با فساد با شرکت نمایندگانی از بیش از صد کشور در برزیل برگزار شد. برنامه ریزی برای این کنفرانس با همکاری دولت برزیل یکی از کشورهای مواجه با تهدید فساد گسترده در جامعه و دفتر سازمان ملل برای موادمخدر و جرایم^(۱) به انجام رسید و گزارشی از چالش‌های تجربی اجرای مقررات اخلاقی و دولتی ضد فساد در برخی از کشورها ارائه شد. (Kaufmann, 2005)

راه‌های مبارزه با فساد

نهادهای بین‌المللی می‌توانند نقش مهمی را در موفقیت برنامه‌های ضدفساد ایفا کنند. سازمان ملل متحد از دهه ۱۹۹۰ توجه ویژه به این مسئله نموده است و از مهم‌ترین اقدامات جامعه جهانی تصویب کنوانسیون ضدفساد سازمان ملل در مجمع عمومی در ۳۱ اکتبر ۲۰۰۳ در مقر سازمان ملل در نیویورک بود. ۱۳۳ کشور یا نهاد منطقه‌ای این کنوانسیون را امضاء کرده‌اند و ۳۴ امضاءکننده آن را تا تاریخ ۱۲ اکتبر ۲۰۰۵ به تصویب رسانده‌اند. نهادهای منطقه‌ای همگرایی اقتصادی به شرطی که دست‌کم یکی از اعضای آنها این کنوانسیون را امضاء کرده باشد، نیز می‌توانند به آن ملحق شوند. از این گذشته، چندین اجلاس سالانه و قطعنامه‌های متعددی در مجمع عمومی به اقدامات مؤثر برای جلوگیری از فساد در معاملات بین‌المللی و فعالیت شرکت‌های چندملیتی اختصاص داده شده است.^(۲) (UN, CJCJD, 1997) پس از تصویب کنوانسیون ضدفساد از سوی اعضای سازمان کشورهای امریکایی و اقدامات به عمل آمده

1- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC)

۲- برخی از اسناد مرتبط با استراتژی‌های ضد فساد در سطح بین‌المللی عبارتند از: قطعنامه ۵۱/۵۹ مجمع عمومی، «اقدام ضد فساد و مقررات رفتاری برای مأموران دولتی»، قطعنامه ۵۱/۱۹۱ مجمع عمومی، «بیانیه سازمان ملل علیه فساد و رشوه در معاملات تجاری بین‌المللی»، قطعنامه ۳۴/۱۶۹ مجمع عمومی، «مقررات رفتاری برای مأموران انتظامی»، در ۱۹۷۹، پنجمین کنگره جلوگیری از جرائم و طرز برخورد با خلافکاری، ژنو، ۱۹۷۵، «راهنمای اقدامات عملی ضد فساد» و «فساد در دولت»، هشتمین کنگره، قطعنامه ۴۵/۱۰۷ در مورد همکاری بین‌المللی برای جلوگیری از جرائم و جرم‌شناسی در ۱۴ دسامبر ۱۹۹۰، کمیسیون جلوگیری از جرائم و عدالت جزایی، شورای اقتصادی و اجتماعی، ششمین اجلاس با عنوان «پیشبرد و حفظ قانون‌مداری و حکومت خوب - اقدام علیه فساد و رشوه، وین، ۲۸ آوریل - ۹ مه ۱۹۹۷. پیش‌نویس قطعنامه چهارم همکاری بین‌المللی علیه فساد و رشوه در معاملات تجاری بین‌المللی، کمیسیون جلوگیری از جرائم و عدالت اجتماعی، ششمین اجلاس».

توسط سایر نهادهای منطقه‌ای و بین‌المللی مانند شورای اروپا و اتحادیه اروپا برای مبارزه با رشوه‌خواری بین‌المللی، مجمع عمومی قطعنامه ۵۱/۱۹۱ را با عنوان «بیانیه سازمان ملل علیه فساد و رشوه در معاملات تجاری بین‌المللی»، تصویب کرد. از جمله قراردادها و کنوانسیون‌های مهم منطقه‌ای می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: «کنوانسیون ضد فساد بین کشورهای امریکایی»^(۱) که در ۱۹ مارس ۱۹۹۶ به امضا رسید، «کنوانسیون مبارزه با رشوه‌خواری مأموران دولتی خارجی در معاملات تجاری بین‌المللی»^(۲) که توسط کشورهای عضو سازمان همکاری و توسعه در ۱۷ دسامبر ۱۹۹۷ امضاء و در ۸ دسامبر ۱۹۹۸ به تصویب رسید و «کنوانسیون قانون کیفری فساد» که توسط شورای اروپا در ۱۰ اکتبر ۲۰۰۰ امضا شد. در متن کنوانسیون ضدفساد کشورهای امریکایی، اهداف امضاکنندگان به این شرح ذکر شده است: «برای مقابله با فساد از هر نوع در اجرای وظایف عمومی دولت‌ها به منظور تقویت نهادهای مردمی و جلوگیری از آسیب وارد آوردن به اقتصاد و سیاست و شالوده اخلاقی جامعه». (Department of Justice, 2002)

بیانیه سازمان ملل بر اهمیت پیشبرد مسئولیت‌های اجتماعی و استانداردهای مناسب اخلاقی در بخش دولتی و نیز بخش خصوصی شامل شرکت‌های فراملی و افرادی که در معامله‌های بین‌المللی شرکت دارند، تأکید دارد. در این سند از دولت‌های عضو درخواست شده تا اقدامات زیر را در نظر بگیرند:

- ۱- مبارزه با هر نوع فساد، رشوه و سایر فعالیت‌های غیرقانونی در معامله‌های تجاری بین‌المللی، (Macleod and Douglas Lewis, 2004) ۲- جرم شناختن پرداخت رشوه به مأموران دولتی خارجی به نحوی مؤثر و هماهنگ شده، ۳- ایجاد و حفظ استانداردهای حساسی و فعالیت‌هایی که شفافیت معامله‌های تجاری بین‌المللی را بهبود می‌بخشد، ۴- ایجاد و تشویق استانداردها و فعالیت‌هایی که شفافیت معاملات تجاری بین‌المللی را افزایش می‌دهد، ۵- بررسی و جرم تلقی کردن ثروت‌اندوزی مأموران دولتی یا نمایندگان انتخابی مردم، ۶- همکاری و کمک به یکدیگر تا بالاترین حد ممکن برای بررسی‌ها و تحقیقات کیفری و سایر

1- Inter-American Convention against Corruption.

2- Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions.

رویه‌های حقوقی در زمینه فساد و رشوه در معاملات تجاری بین‌المللی، ۷- افزایش همکاری برای سهولت بخشیدن به دسترسی به اسناد و پرونده‌های معاملات و هویت افرادی که به رشوه در معاملات بین‌المللی محکوم شده‌اند، ۸- حصول اطمینان از این امر که مقررات اسرار بانکی مانع از تحقیقات دستگاه‌های قضایی یا سایر رویه‌های قضایی مربوط به فساد یا عملیات غیرقانونی دیگر در معاملات بین‌المللی نشده و این که با دولت‌هایی که در جستجوی اطلاعات در مورد چنین معاملاتی هستند، همکاری کامل شود. (United Nation, 1997)

در مارس ۱۹۹۷، گروه کارشناسی برای بازبینی و تکمیل «راهنمای اقدامات عملی علیه فساد» از سوی اداره ممانعت از جرایم و عدالت کیفری وابسته به دبیرخانه سازمان ملل در آرژانتین جلساتی داشته و پیشنهادهای زیر را ارائه دادند: ۱- افشای دارایی‌ها و بدهی‌های مأموران دولتی، ۲- تهیه اصول راهنما برای انجام وظیفه مأموران دولتی، ۳- ایجاد یا تقویت نهادهای مستقل حسابرسی که بر هزینه‌های عمومی نظارت دارند، ۴- ایجاد نهادهای ویژه ضد فساد، ۵- اقداماتی برای ایجاد یا بهبود شفافیت در مدیریت وجوه عمومی و در تصمیم‌گیری، ۶- ایجاد رویه‌های رقابتی و شفاف برای واگذاری و سرپرستی قراردادهای دولتی و معرفی مقررات آشکار کاربردازی (تهیه و خرید تجهیزات و خدمات لازم برای اجرای پروژه‌های دولتی)، ۷- اقداماتی برای اطمینان از رقابت آزاد، شامل مقررات ضدانحصار، ۸- اقداماتی برای جلوگیری از سودجویی نادرست، ۹- از بین بردن مخفی کاری بانک‌ها، ۱۰- اقداماتی برای تشویق و حصول اطمینان از مشارکت عمومی. اگر سیستمی برای رازداری وجود داشته باشد، افراد به جای سکوت اقدام به افشای موارد فساد در نهادهای دولتی و خصوصی می‌کنند، وگرنه ترس از مجازات و انتقامجویی متخلفان که فعالیت‌های غیرقانونی و غیراخلاقی آنها فاش شده باعث می‌شود که افراد سکوت اختیار کرده و نسبت به افشای اسرار به مفسدین اقدامی به عمل نیاورند. (Rothschild and Miethe, 1999, Jha, 2005) ۱۱- اقداماتی برای مسئولیت‌پذیری و مجازات مؤثر برای تخلف، ۱۲- تأمین مالی احزاب سیاسی و مبارزات انتخاباتی، ۱۳- تضمین آزادی احزاب و حق دسترسی به اطلاعات، ۱۴- تکمیل و معرفی مقررات رفتاری اخلاقی برای حرفه‌های خاص، ۱۵- تکمیل برنامه‌ای برای تشویق اجرای مقررات رفتاری بین‌المللی برای

مأموران دولتی. (United Nations, 1997)

نتیجه‌گیری

چرا باید برنامه مبارزه با فساد جدی و گسترده باشد؟ دلیل عمده این است که بیشترین تأثیر فساد بر افراد ضعیف و فقیر جامعه، به عبارتی بر آن گروه از مردم که کمترین توانایی تحمل هزینه‌های ناشی از فساد اقتصادی و مالی را دارا می‌باشند. وارد می‌آید. برداشت غیرقانونی وجوه دولتی از سوی مفسدان اقتصادی و سیاسی باعث می‌شود که منابع ملی به بخش‌های عمومی مانند بهداشت، آموزش و پرورش، حمل و نقل عمومی، خدمات پلیس و نیروی انتظامی اختصاص پیدا نکند. ناکافی بودن و ناکارآمدی خدمات عمومی ارائه شده از سوی دولت‌ها و نیز اتلاف وقت مردم را می‌توان از هزینه‌های فساد خرد برای شهروندان به شمار آورد. مردم باید برای اساسی‌ترین فعالیت‌های دولتی مانند صدور اسناد رسمی مبالغی به عنوان هدیه، شیرینی یا رشوه به کارمندان دولت پرداخت کنند. در بسیاری از کشورهای در حال توسعه و در حال گذار، متقاضیان گواهی رانندگی، مجوز ساخت و سایر مجوزها و اسناد دولتی ناگزیر به پرداخت مبالغی «اضافی» به کارکنان و کارمندان دولت خود می‌شوند. در سطوح بالاتر، مبالغ هنگفتی برای قراردادهای، حقوق گمرکی و یا جلوگیری از بازرسی‌ها و کاغذبازی‌های اداری پرداخت می‌شود.

پیامدهای منفی فساد بسیار عمیق‌تر و تهدیدکننده‌تر از رشوه‌خواری در ادارات دولتی می‌باشند، زیرا فساد به کاهش سرمایه‌گذاری و حتی فرار سرمایه از کشور منجر می‌شود. این امر به نوبه خود، به مشکلات تخریب‌کننده پتانسیل توسعه ملی و جهانی مانند رعایت نکردن حقوق بشر، نابرابری‌های اقتصادی - اجتماعی، فعالیت‌های غیرمردمی ناشی از تقلب، دزدی و سوءاستفاده مالی منتهی خواهد شد. اکثر شرکت‌های خارجی از جوامعی که پرداخت رشوه و حق‌الحساب به کارمندان دولتی علاوه بر تعرفه‌ها و مالیات‌های دولتی متداول است، گریزان می‌باشند. از این واقعیت نیز نباید چشم پوشید که برخی از شرکت‌های خارجی خود در رواج رشوه‌خواری برای عقد قراردادهای و انجام معاملات تجاری دخالت داشته‌اند. شرکت‌های روسی،

چینی و کره جنوبی از بزرگترین رشوه‌دهندگان در کشورهای در حال توسعه به شمار می‌آیند. (Transparency International, 2002) در بسیاری از کشورهای جهان سوم، مردم با سوءظن شدید نسبت به فساد در سیستم اداری و قضایی می‌نگرند و به نخبگان خود در بخش‌های خصوصی و دولتی بی‌اعتماد هستند. این بدگمانی‌ها به مشروعیت دولت آسیب وارد آورده و حاکمیت قانون را متزلزل ساخته و در نهایت به تهدیدهای جدی امنیتی تبدیل می‌شوند.

ضمیمه یک

رتبه بندی جهانی فساد، ۲۰۰۵

رتبه جهانی	کشور	شاخص فساد	شمار پیمایش ها
1	ایسلند	9/7	8
2	فنلاند	9/6	9
2	زئلند نو	9/6	9
4	دانمارک	9/5	10
5	سنگاپور	9/4	12
6	سوئد	9/2	10
7	سوئیس	9/1	9
8	نروژ	8/9	9
9	استرالیا	8/8	13
10	اطریش	8/7	9
11	هلند	8/6	9
11	انگلستان	8/6	11
13	لوزامبورگ	8/5	8
14	کانادا	8/4	11
15	هنگ کنگ	8/3	12
16	آلمان	8/2	10
17	آمریکا	7/6	12
18	فرانسه	7/5	11
19	بلژیک	7/4	9
19	ایرلند	7/4	10
21	شیلی	7/3	10
21	ژاپن	7/3	14
23	اسپانیا	7	10
24	باربادوس	6/9	3
25	مالقا	6/6	5
26	پرتغال	6/5	9
27	استونی	6/4	11
28	اسرائیل	6/3	10
28	صمان	6/3	5
30	امارات متحده عربی	6/2	6
31	اسلوانی	6/1	11
32	بوتسوانا	5/9	8
32	قطر	5/9	5
32	تایوان	5/9	14
32	اروگوئه	5/9	6
36	بحرین	5/8	6
37	فیرس	5/7	5
37	اردن	5/7	10

پیامدهای امنیتی فساد اقتصادی - سیاسی در کشورهای در حال توسعه < ۲۰۷

رتبه جهانی	کشور	شاخص فساد	شمار پیمایش ها
39	مالزی	5/1	14
40	مجارستان	5	11
40	ایتالیا	5	9
40	کره جنوبی	5	12
43	تونس	4/9	7
44	لیتوانی	4/8	8
45	کویت	4/7	6
46	آفریقای جنوبی	4/5	11
47	جمهوری چک	4/3	10
47	یونان	4/3	9
47	نامیبیا	4/3	8
47	اسلواکی	4/3	10
51	کاستاریکا	4/2	7
51	آل سالوادور	4/2	6
51	لاتویا	4/2	7
51	موریتانی	4/2	6
55	بلغارستان	4	8
55	کلمبیا	4	9
55	فیجی	4	3
55	سیشل	4	3
59	کوبا	3/8	4
59	تایلند	3/8	13
59	ترینیداد و توباگو	3/8	6
62	بلیز	3/7	3
62	برزیل	3/7	10
64	جامائیکا	3/6	6
65	عنا	3/5	8
65	مکزیک	3/5	10
65	پاناما	3/5	7
65	پرو	3/5	7
65	ترکیه	3/5	11
70	برکینا فاسو	3/4	3
70	کروواسی	3/4	7
70	مصر	3/4	9
70	لسوتو	3/4	3
70	لهستان	3/4	11
70	عربستان سعودی	3/4	5
70	سوریه	3/4	5
77	لاتویس	3/3	3
78	چین	3/2	14
78	مراکش	3/2	8
78	سنگاپور	3/2	6
78	سربانیکا	3/2	7

شماره پیمایش ها	شاخص فساد	کشور	رتبه جهانی
3	3/2	سورینام	78
4	3/1	لبنان	83
3	3/1	رواندا	83
6	3	جمهوری دومینیکن	85
4	3	مغولستان	85
11	3	رومانی	85
4	2/9	ارمنستان	88
5	2/9	بنین	88
6	2/9	بوسنی و هرزگوین	88
4	2/9	گابن	88
14	2/9	هندوستان	88
5	2/9	ایران	88
8	2/9	مالی	88
5	2/9	مولداوی	88
8	2/9	تانزانیا	88
7	2/8	الجزایر	97
10	2/8	آرژانتین	97
5	2/8	ماداگاسکار	97
7	2/8	مالاوی	97
8	2/8	موزامبیک	97
7	2/8	صربستان و مونته نگرو	97
7	2/7	گامبیا	103
7	2/7	مقدونی	103
3	2/7	سوارلند	103
5	2/7	یمن	103
5	2/6	بیلوروس	107
3	2/6	اریتره	107
7	2/6	هندوراس	107
6	2/6	قرقیزستان	107
7	2/6	نیکاراگوئه	107
3	2/6	فلسطین	107
8	2/6	اوکراین	107
10	2/6	ویتنام	107
7	2/6	زامبیا	107
7	2/6	زیمبابوه	107
3	2/5	افغانستان	117
6	2/5	بولیوی	117
6	2/5	اکوادور	117
7	2/5	گوآتمالا	117
3	2/5	گویان	117
4	2/5	لیبی	117
4	2/5	نیپال	117
13	2/5	پاکستان	117

پیامدهای امنیتی فساد اقتصادی - سیاسی در کشورهای در حال توسعه < ۲۰۹

رتبه جهانی	کشور	شاخص فساد	شمار پیمایش ها
117	اوگاندا	2/5	8
126	آلبانی	2/4	3
126	نیجر	2/4	4
126	روسیه	2/4	12
126	سرالنون	2/4	3
130	بروندي	2/3	3
130	کامبوج	2/3	4
130	جمهوري کنگو	2/3	4
130	گرجستان	2/3	6
130	قرقیزستان	2/3	5
130	پاپائو گینه نو	2/3	4
130	ونزوئلا	2/3	10
137	آذربایجان	2/2	6
137	کامرون	2/2	6
137	انیبی	2/2	8
137	اندونزی	2/2	13
137	عراق	2/2	4
137	لیبریا	2/2	3
137	ازبکستان	2/2	5
144	جمهوري دموکراتیک کنگو	2/1	4
144	کنیا	2/1	8
144	پاکستان	2/1	7
144	پاراگوئه	2/1	7
144	سومالی	2/1	3
144	سودان	2/1	5
144	تاجیکستان	2/1	5
151	انگولا	2	5
152	ساحل عاج	1/9	4
152	گینه استوایی	1/9	3
152	نیجریه	1/9	9
155	هائیتی	1/8	4
155	میانمار	1/8	4
155	ترکمنستان	1/8	4
158	بنگلادش	1/7	7
158	چاد	1/7	6

منبع:

Transparency International. *TI 2005 Corruption Perception Perceptions Index*. Berlin, Germany: 2005.
Available at <http://www.transparency.org/cpi/2005/cpi2005_infocus.html>

ضمیمه دو

رتبه بندی جهتی فساد، ۲۰۰۵

رتبه جهتی	کشور	شاخص فساد	شمار پیمایش ها
1	ایسلند	9/7	8
2	فنلاند	9/6	9
2	زتلند نو	9/6	9
4	دانمارک	9/5	10
5	سنگاپور	9/4	12
6	سوئد	9/2	10
7	سوئیس	9/1	9
8	نروژ	8/9	9
9	استرالیا	8/8	13
10	اطریش	8/7	9
11	هلند	8/6	9
11	انگلستان	8/6	11
13	لوکزامبورگ	8/5	8
14	کانادا	8/4	11
15	هنگ کنگ	8/3	12
16	آلمان	8/2	10
17	امریکا	7/6	12
18	فرانسه	7/5	11
19	بلژیک	7/4	9
19	ایرلند	7/4	10
21	شیلی	7/3	10
21	ژاپن	7/3	14
23	اسپانیا	7	10
24	پارادوس	6/9	3
25	مالتا	6/6	5
26	پرتغال	6/5	9
27	استونی	6/4	11
28	اسرائیل	6/3	10
28	عمان	6/3	5
30	امارات متحده عربی	6/2	6
31	اسلونی	6/1	11
32	بوتسوانا	5/9	8
32	قطر	5/9	5
32	تایوان	5/9	14
32	اروگوئه	5/9	6
36	بحرین	5/8	6
37	قبرس	5/7	5
37	اردن	5/7	10

پیامدهای امنیتی فساد اقتصادی - سیاسی در کشورهای در حال توسعه < ۲۱۱

رتبه جهانی	کشور	شاخص فساد	شمار پیمایش ها
39	مالزی	5/1	14
40	مجارستان	5	11
40	ایتالیا	5	9
40	کره جنوبی	5	12
43	تونس	4/9	7
44	لیتوانی	4/8	8
45	کویت	4/7	6
46	آفریقای جنوبی	4/5	11
47	جمهوری چک	4/3	10
47	یونان	4/3	9
47	نامیبیا	4/3	8
47	اسلواکی	4/3	10
51	کلمنتاریکا	4/2	7
51	ال سالوادور	4/2	6
51	لاتویا	4/2	7
51	موریتانی	4/2	6
55	بلغارستان	4	8
55	کلمبیا	4	9
55	فیجی	4	3
55	سیشل	4	3
59	گویا	3/8	4
59	تایلند	3/8	13
59	ترینیداد و توباگو	3/8	6
62	بلیز	3/7	3
62	برزیل	3/7	10
64	جامائیکا	3/6	6
65	غنا	3/5	8
65	مکزیک	3/5	10
65	پاناما	3/5	7
65	پرو	3/5	7
65	ترکیه	3/5	11
70	برکینا فاسو	3/4	3
70	کرواسی	3/4	7
70	مصر	3/4	9
70	لسوتو	3/4	3
70	لهستان	3/4	11
70	عربستان سعودی	3/4	5
70	سوریه	3/4	5
77	لاتویس	3/3	3
78	چین	3/2	14
78	مراکش	3/2	8
78	سنگال	3/2	6
78	سریلانکا	3/2	7

رتبه جهانی	کشور	شاخص فساد	شمار پیمایش ها
78	سرینام	3/2	3
83	لبنان	3/1	4
83	رواندا	3/1	3
85	جمهوری دومینیکن	3	6
85	مغولستان	3	4
85	رومانی	3	11
88	ارمنستان	2/9	4
88	بنین	2/9	5
88	بوسنی و هرزگوین	2/9	6
88	گابن	2/9	4
88	هندوستان	2/9	14
88	ایران	2/9	5
88	مالی	2/9	8
88	مولداوی	2/9	5
88	تانزانیا	2/9	8
97	الجزایر	2/8	7
97	آرژانتین	2/8	10
97	ماداگاسکار	2/8	5
97	مالاوی	2/8	7
97	موزامبیک	2/8	8
97	صربستان و مونته نگرو	2/8	7
103	گامبیا	2/7	7
103	مسدونی	2/7	7
103	سواریلند	2/7	3
103	یمن	2/7	5
107	بیلوروس	2/6	5
107	اریتره	2/6	3
107	هندوراس	2/6	7
107	قزاقستان	2/6	6
107	نیکاراگوئه	2/6	7
107	فلسطین	2/6	3
107	اوکراین	2/6	8
107	ویتنام	2/6	10
107	زامبیا	2/6	7
107	زیمبابوه	2/6	7
117	افغانستان	2/5	3
117	بولیوی	2/5	6
117	اکوادور	2/5	6
117	گواتمالا	2/5	7
117	گویان	2/5	3
117	لیبی	2/5	4
117	نپال	2/5	4
117	فیلیپین	2/5	13

پیامدهای امنیتی فساد اقتصادی - سیاسی در کشورهای در حال توسعه < ۲۱۳

رتبه جهانی	کشور	شاخص فساد	شمار پیمایش ها
117	اوگاندا	2/5	8
126	آلبانی	2/4	3
126	نیجر	2/4	4
126	روسیه	2/4	12
126	سرتون	2/4	3
130	بروندي	2/3	3
130	کامبوج	2/3	4
130	جمهوری کنگو	2/3	4
130	گرجستان	2/3	6
130	قرقیزستان	2/3	5
130	پاپوا گینه نو	2/3	4
130	ونزوئلا	2/3	10
137	آذربایجان	2/2	6
137	کامرون	2/2	6
137	اتیوپی	2/2	8
137	اندونزی	2/2	13
137	عراق	2/2	4
137	لیبریا	2/2	3
137	ازبکستان	2/2	5
144	جمهوری دموکراتیک کنگو	2/1	4
144	کتیا	2/1	8
144	پاکستان	2/1	7
144	پاراگوئه	2/1	7
144	سومالی	2/1	3
144	سودان	2/1	5
144	تاجیکستان	2/1	5
151	انگولا	2	5
152	ساحل عاج	1/9	4
152	گینه استوایی	1/9	3
152	نیجریه	1/9	9
155	هائیتی	1/8	4
155	مولدووا	1/8	4
155	ترکمنستان	1/8	4
158	بنگلادش	1/7	7
158	چاد	1/7	6

منبع:

Transparency International, *TI 2005 Corruption Perception Perceptions Index*. Berlin, Germany: 2005.
Available at <http://www.transparency.org/cpi/2005/cpi2005_infocus.html>

منابع و مأخذ:

الف - فارسی

- ۱- فرزانه، امیرحسین، (۱۳۸۰)، «تدابیری برای مبارزه با قاچاق کالا»، ابرار اقتصادی.
- ۲- پارتی، مایکل، (۱۳۸۵)، ترجمه سعیده لطفیان، شمشیر و دلار: امپریالیسم، انقلاب و مسابقات تسلیحاتی، تهران، (زیر چاپ).

ب - لاتین

- 1 - "Annan Cleared over Oil-for-Food", (2005) *BBC News Online*; and "Annan Suspends Iraq Oil Officials," *BBC News Online*. 7 February 2005. Available at <http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/1/hi/world/middle-east/4245043.stm>;
- 2 - Annual Report of the International Bank for Reconstruction and Development (1974), Washington, D.C.
- 3 - Azfar, Omar, Lee Young and Anand Swamy (2001), "The Causes and Consequences of Corruption, *The Annals of the American Academy, AAPSS*, N.573.
- 4 - Azfar, Omar (2005) "Corruption and Crime", in Transparency International, the Global Coalition against Corruption. Global Corruption Report 2005, Berlin, Germany: TI.
- 5 - Broad, Robin, and John Cavanaugh (1987), "Nicaragua: A Barefoot Peril", *Newsday*, 6 August.
- 6 - Campos, J.E., D. Lien, and S. Pradhan (1999), "The Impact of Corruption on Investment: Predictability Matters" *World Development*, V. 26.
- 7 - *Controlling Interests* (1978), San Francisco: California Newreel.
- 8 - Department of Justice, Criminal Divisions (2002), *Foreign Corrupt Practices Act (FCPA)*, Washington DC: US Government, updated 25 June, Available at

<<http://www.usdoj.gov/fcpa.html>>.

- 9 - Fuentes, Joseph R. and J. Robert Kelly (1999), "Drug Supply and Demand: The Dynamics of the American Drug Market and Some Aspects of Colombian and Mexican Drug Trafficking", *Journal of Contemporary Criminal Justice*, V. 15, N.4.
- 10 - General Accounting Office (1998), Report to the Honorable Charles B. Rangel, House of Representatives, *Law Enforcement: Information on Drug-Related Police Corruption*, Washington, DC: USGPO.
- 11 - Habib, Mohsin and Leon Zurawicki (2005), "The Effects of Corruption on Trade and FDI", in Transparency International, *The Global Coalition against Corruption. Global Corruption Report 2005*. Berlin, Germany: TI.
- 12 - Hayter, Teresa (1971), *Aid as Imperialism*, London: Penguin Books.
- 13 - Heidenheimer, Arnold J., Michael Johnston and Victor T. Levine, eds. (1989), *Political Corruption: A Handbook*, New York: Transaction.
- 14 - Hill, Kim Quail (2003), "Democratization and Corruption", *American Politics Research*, V.31, N.6.
- 15 - Huntington, Samuel (1968), *Political Order in Changing Societies*, New Haven, CT: Yale University Press.
- 16 - International Criminal Police Organization (Interpol). "Corruption, Interpol Group of Experts on Corruption (IGEC)"; Available at <<http://www.interpol.int/Public/Corruption/IGEC/>>
- 17 - Jensen, Nathan and Leonard Wantchekon (2004), "Resource Wealth and Political Regimes in Africa", *Comparative Political Studies*, V.37, N.7.
- 18 - Jha, Raj Kamal (2005), "Blowing the Whistle on Corruption: One Man's Fatal Struggle", in Transparency International, *The Global Coalition against Corruption. Global Corruption Report*, Berlin, Germany: TI.

- 19 - Kaufmann, Daniel, *The Empirical Challenge to Ethic Codes & Government Regulations: Implications for a Public - Private Sector Governance Framework*, Workshop Panel Presentation, Session on Business Ethics and Public Interest, at the IVth Global Forum on Fighting Corruption, Brasilia, Brazil, 8 June 2005. Available at <http://www.worldbank.org/wbi/governance/pdf/GFTV_BusEthics_wkshop_0605.pdf>; and Daniel Kaufmann, *Debunking Myths on Anti-Corruption: The Empirical Challenge and Implications for the Next Stage*, Plenary Presentation at the IVth Global Forum on Fighting Corruption, Brasilia, Brazil, 8 June 2005. Available at <http://www.worldbank.org/wbi/governance/pdf/Global_Forum_IV_plenary_0605.pdf>.
- 20 - Kaufmann, Daniel, A. Kraay, and M. Mastruzzi (2005), *Governance Matters IV: Governance Indicators for 1996-2004*, Washington, DC: World Bank, Available at <<http://www.worldbank.org/wbi/governance/govdata>>
- 21 - Kenney, Dennis Jay (2002), "Training the Police in Ukraine", *Police Quarterly*, V.5, N.4, pp.470-92.
- 22 - Klitgaard, Robert (1988), *Controlling Corruption*, Berkeley: University of California Press, Cited in Azfar and Others, op.cit.
- 23 - Knack, Stephen and Keefer, Philip (1995), "Institutions and Economic Performance: Cross-Country Tests Using Alternative Institutional Measures", *Economics and Politics*, V. 7.
- 24 - Knack, Stephen, Mark Kuglar, and Nick Manning (2003), "Second-Generation Governance Indicators" *International Review of Administrative Sciences*, V. 69, pp.345-364.
- 25 - Kohl, James (1977), "Secret War in Brazil", *Progressive*.
- 26 - Krueger, A. (1974), "The Political Economy of a Rent-Seeking Society",

- American Economic Review. V. 64.
- 27 - Kupchinsky, Roman (2003), "Corruption in the Energy Sector of the Former USSR", *REF/RL Organized Crime and Terrorism Watch*.
- 28 - Lanyi, Anthony and Young Lee (1999), "Governance Aspects of the East Asian Financial Crisis", *Working Paper, IRIS Center, University of Maryland, College Park*.
- 29 - Leenders, Reinoud and Justin Alexander (2005), "Case Study: Corrupting the New Iraq", in Transparency International, op.cit.
- 30 - Leff, Nathaniel (1964), "Economic Development Through Bureaucratic Corruption", *American Behavioral Scientist*, V.8, pp. 8-14.
- 31 - Lenoux, Penny (1984), "The World Bank" in Gray Olson, ed., *How The World Works*, Glenview, III.: Scott, Foresman.
- 32 - Levi, Michael (2002), "Money Laundering and Its Regulations", *Annals, AAPSS*, N.582, p. 181.
- 33 - Lopez-Montiel, Angel Gustavo (2000), "The Military, Political Power, and Police Relations in Mexico City", *Latin American Perspectives*, V.27, N.2, pp. 79-94.
- 34 - Macleod, Sorcha and Douglas Lewis (2004), "Transnational Corporations: Power, influence and Responsibility" *Global Social Policy*, V.4, N.1, pp. 77-98.
- 35 - Maennig, Wolfgang (2002), "On the Economics of Doping and Corruption in International Sports", *Journal of Sports Economics*, V.3, N.1, pp. 61-89.
- 36 - *New Leader*, August 9-23, 1982.
- 37 - *New York Times*, September 25, 1974.
- 38 - Ouma, O.A. (1991), "Corruption in Public Policy and its Impact on Development: The Case of Uganda since 1979", *Public Administration and Development*, V.11, N.5.

- 39 - Prenzier, Tim and Carol Ronken (2001), "Police Integrity Testing in Australia", *Criminal Justice*, V.1, N.3, pp. 319-342.
- 40 - Raisdana, Fariborz (2002), "The Drug Market in Iran", *Annals, AAPSS*, N. 582, pp. 149-166.
- 41 - Razafindrakoto, Mireille and Francois Roubaud (2005), "How far can we Trust Expert Opinions on Corruption? An Experiment based Survey in Francophone Africa", in Transparency International, op.cit.
- 42 - Rothschild, Joyce and Terance D. Miethe (1999), "Whistle-Blower Disclosures and Management Retaliation: The Battle to Control Information about Organization Corruption" *Work and Occupations*, V.26, N.1, pp. 107-128.
- 43 - Sandholtz, Wayne and Mark Gray, (2005), "International Determinants of National Corruption Levels", in Transparency International, The Global coalition against Corruption, Global Corruption Report 2005, Berlin, Germany: TI.
- 44 - Shelley, Louise, (2001), "Corruption and Organized Crime in Mexico in the Post-PRI Transition", *Journal of Contemporary Criminal Justice*, V.17, N.3.
- 45 - Skogan, Wesley G. and Tracey L. Meares, (2004), "Lawful Policing", *annals, AAPSS*, N.593.
- 46 - Tiffen, Rodne, (2004), "Tip of the Iceberg or Moral Panic? Police Corruption Issues in Contemporary New South Wales", *American Behavioral Scientist*, V.47, N.9.
- 47 - "Timeline: Oli-for-Food Scandal", BBC News Online, 15 April 2005.
- 48 - Transparency International. Russian, Chinese and S. korean Companies Widely Seen using Bribes in Developing Countries. Berlin, Germany, TI.
- 49 - "Tycoon in oil-for-Food Scandal", BBC News Online.
- 50 - Tyler, Tom R. (2004), "Enhancing Police Legitimacy", *Annals, AAPSS*, N.593.

- 51 - United Nations, (2005), Department of Economics and Social Affairs. "Transparency and Accountability in the Public Sector in the arab Region", in Transparency International, The Global Coalition against Corruption. Global Corruption Report 2005. Berlin, Germany: TI.
- 52 - United Nations International Drug Control Program. Technical Series # 6; Economic and social Consequences of Drug abuse and Illicit Trafficking. New York: UNDCP, 1998; cited in drug War Facts. Factbook: Corruption of Law Enforcement Officers and Public Officials. Available at <<http://www.drugwarfacts.org/corrupt.htm>>.
- 53 - United Nations, Office on Drugs and Crime. Iran. Saturday, 22 January 2005.
- 54 - "United Nations Convention against Corruption", Doc.A/58.422. Available at <http://www.undoc.org/undoc/en/crime_signatures_corruption.html>
- 55 - USAID (1999) A Handbook on Fighting Corruption, Washington, DC: US AID, Available at <http://www.usaid.gov/our_work/democracy_and_governance/publications/pdfs/pnace070.pdf>.
- 56 - USAID (2005) *Types of Anti-Corruption Programs*, Washington DC: US AID, Available at <http://www.usaid.gov/our_work/democracy_and_governance/technical_areas/anti-corruption/types.html>.
- 57 - *Washington Post*, October 30, 1980.
- 58 - Weisburd, David and John E. Eck (2004) "What can Police Do to Reduce Crime, Disorder and Fear?" *Annals, AAPSS*, N. 593, p.42.
- 59 - "\$100 Gap in US Iraq Spending", *BBC News Online*, 5 May 2005.